

VU Research Portal

What if...

Boutellier, J.C.J.

published in

Beleid en Maatschappij
2012

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Boutellier, J. C. J. (2012). What if... *Beleid en Maatschappij*, 39(2), 226-227.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

ONGEBONDEN COLUMNS

What if ...

Hans Boutellier*

Lange tijd was het een soort gezelschapsspel. Wat zou er gebeurd zijn als Fortuyn niet was vermoord? Vele scenario's deden de ronde, maar ze zijn voor zover ik weet nooit uitgeschreven. Thomas Ross schreef wel een roman vol wilde speculaties over de aanloop tot de moordaanslag (*De zesde mei*), maar waagde zich niet aan *what if history*. En Dick Pels schreef een serieuze analyse van de betekenis van Fortuyn – hij won er zelfs de Socrates wisselbeker mee – maar kon van daaruit niets voorspellen. Ik stel me tien jaar na dato de vraag wat er zou kunnen zijn gebeurd.

Daarvoor neus ik wat rond op internet en bekijk ik de filmpjes op Youtube. Het blijft een fascinerend gezicht: de 'goddelijke kale' (een typering van Theo van Gogh) orakelend over de puinhopen van Paars op het moment dat alle meters nog positief uitsloegen. Fortuyn liet een bijzondere combinatie zien van maatschappelijke sensitiviteit en *self fulfilling prophecy*. Hij articuleerde een onderhuidse stemming tot werkelijkheid. Beklemmend om te zien is zijn tirade over de vijfde colonne van moslims, ook al gezien zijn gejuich over de *dark rooms* waar hij met de jongsten van hen verkeerde.

In zijn autobiografische *Babyboomers* (1998) toont Fortuyn zich een ambivalente man, die zich niet schaamt voor zijn depressieve en manische buien – ze horen erbij als het weer, zo leerde hem zijn psychoanalyse door dr. Rens. Zijn licht psychotische trekken kwamen het sterkst tot uitdrukking in zijn visioen van het premierschap. Hij zou de eerste minister van het land worden – niet uit ambitie, maar als roeping. Hij ervoer gaandeweg een heilige opdracht om het land te redden van 'de verdommenis' (bekijk het interview dat Theo van Gogh met hem maakte¹). Dat is nogal wat, en dat vond hijzelf ook.

Fortuyn zou ervoor teruggeschrokken zijn. Een weinig opgemerkt feit is dat Hans Wiegel die rol op zich zou nemen. Deze heeft dat in 2011 nog eens in *HP/De Tijd* bevestigd. Fortuyn ging er toen nog van uit dat de VVD de grootste zou worden. Hoe dat ook zij, een kabinet van LPF, VVD en CDA was hoe dan ook geen lang leven beschoren geweest. Fortuyn vond de LPF-fractie ook zelf 'een zootje ongeregeld'. Ook de combinatie Wiegel-Fortuyn had de rust in de tent niet kunnen bewaren. Het is de vraag of Fortuyn überhaupt had kunnen volharden in zijn politieke rol. Daarvoor was hij – getuige zijn autobiografische bespiegelingen – te ongedurig en te onevenwichtig.

* Hans Boutellier is algemeen directeur van het Verwey-Jonker Instituut en bijzonder hoogleraar veiligheid en burgerschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Correspondentiegegevens: Prof. dr. J.C.J. Boutellier, Verwey-Jonker Instituut, Kromme Nieuwegracht 6, 3512 HG Utrecht. hboutellier@verwey-jonker.nl.

Fortuyn was een moedige figuur, de ideale provocateur om het ingedutte politiek correcte, postideologische, neoliberale Nederland wakker te schudden uit zijn pragmatische slaap. Maar premier was hij niet geworden. Hij had het waarschijnlijk niet aangedurfd. Fortuyn was toch vooral een vreemde man, die als een Icarus de hoogte zocht. Hij had zoveel explosieve ambiguïteit in zijn persoon dat hij zichzelf op kon blazen. Maar een ander was hem voor. Hij werd omgelegd voordat hij uit zichzelf naar beneden tuimelde. Fortuyn tekende hoe dan ook voor een van de meest bizarre politieke jaren.

Noot

- 1 www.youtube.com/watch?v=1s89t4aRT_8.